„ЗАСТАВА“ излази двапут у недељи, четвртком и недељом.
Цена је на годину 10. фор. на по год. 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 нов. а. в. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 5, за сваки даљи пут 4 н. осим тога за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву а предплата и инсерати администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Новом Саду, у кући бр. 858. код златног једнорога.

Број 80. У Новоме Саду, у недељу 6. октобра 1868. Год. III.

Регенство у Србији.

Грозна смрт кнеза Михаила усредоточила је сузне погледе читавог србства над тужним гробом незаборављеног покојника. У тој тузи као да су се погледи србства на часак одстранили од оног високог задатка што га Србија испунити има. Туга за кнезом Михаилом је праведна, али би био грех вапијући небу, кад би се на рачун кнежеве смрти и под изликом неуређеног унутарњег стања Србије, на онај велики задатак заборавило кога је баш себи кнез Михаило ставио и чега ради баш Србство његову смрт тако тужно оплакује. Сетимо се шта се пред кнежевом смрти очекивало. Сви погледи србства бијаху на Србију управљени; са поносом гледаше србство ону војску што се пред Београдом вечбаше; знало се да Србија као запета пушка стоји; мислило се да је хора дошла, да се Косово освети, да се браћа ослободе. Је ли смрт кнежева те наде уништила? Је ли са смрћу кнеза Михаила тај задатак престао? — Регенство учини свечано обећање пред Богом и пред народом, да ће програм кнеза испунити. То је обећање тако свечано, тако пуно одговорности, да би титрање њиме страшну освету народа за собом повукло. Ми познавајући људе данашњег регенства, ни у сну неможемо помислити, да би они своме обећању неверни постали. С тим јаче мораде нас из дубљине душе потрести оно што неки дан прашка „Кореспонденција“ о србском регенству донесе. Ми што наводимо из „Кореспонденције“ ненаводимо због тога да неповерење против регенства сејемо, већ неверујући тим наводима, да поверење утврдимо, али уједно да покажемо да и сама мисао, да чланови регенства себичне цели истерују — читаво србство страшно потрести може. Да је прашка „Кореспонденција“ нама непријатељски лист, то би се њени наводи као подла пакост игнорирати могли, али је „Кореспонденција“, која је заменула „Политику“, србству пријатељски лист, који нас је свагда најтоплије пред страним светом заступао и бранио, те се зато ти наводи с ћутањем прећи немогу. „Кореспонденција“ у њеном чланку „Србско регенство и бугарски устанак“ вели, да њене вести из сасвим поузданог извора преко Берлина црпи, и да неће ни да изкаже све што зна. Вели, да је стање у Турској у овај мах тако страшно растројено, да је најзгоднији моменат, да регенство ступи на поворницу велике политике, али вели, регенство је постало за порту полицајски биро према бугарском устанку, слуша савете, Србији непријатељски консула, иде за себичним целима, те може поћи трагом кнеза Карађорђа, да због себични цели, у страном интересу Србију компромитује; напослетку вели „Кореспонденција“ сасвим мистериозно, да би умножавање династија за Србију највећа несрећа била. —

Ово су збиља таки наводи и обтужбе, да су у стању сваког Србина страховито потрести. Али ми одлучно велимо, да тим наводима веровати неможемо. Баш да и немамо јамства у личностима чланова регенства, држимо да би тежња за себичним целима онда, кад се ради о будућности народа — врло опасна игра била. Народ је србски доста свестан да би таке себичњаке страшно казнити знао. Не, ми држимо, да ако и није још све учињено у Србији, што би учинити ваљало, да ће регенство своје обећање у најближој будућности испунити. Страшно би било помислити, да су људи данашњег правитељства радили по оном: ôte-toi, que je m'y mette (одлази, да ја седнем). Ако смо добро извештени, радња регенства, почеће управо са свршетком крваве драме, са довршетком суђења криваца у кнежевом убиству. Онда ваља једном црни застор да падне, па нова радња да се започне. Истина и сад већ опажамо, да неки свежији ваздух дува у Србији. Штампа слободније дише, дискусија, поред све цензуре има пространо поље, тежње омладине непадају више под анатему, нити чине индицијум злочинства — али све је то прекорно, јер зависи од воље и милости правитељства; нема закона, који би слободу штампе, удруживања итд. установио и ујамчио. И то се неда порицати, да је регенство добар избор учинило у наименовању новог министра просвете, али би ваљало да и за друге струке тамо силе потражи где би их могло наћи. Садашње регенство најбоље зна мане пређашње владе, нека се чува да у те исте мане непадне. Г. Ристић врло добро зна, како му је под пређашњом владом положај постао несносан, и да је при свој вољи и способности на рад због лични околности из рада истиснут био. Нека садашње регенство оне силе које би воље и способности за рад имале не отискује и одстрањује, него нека их употреби. Али највише нека се чува, да у фразологију пређашње владе не падне, па да не вели: све с временом, све по околностима, све по нашим потребама, јер су такове речи плашт, с којим се све заогрнути даје. Ми ово не пишемо зато, што је регенство већ тако, него зато, што нас и мисао плаши да би тако могло бити. Гроза нас хвата кад помислимо, да би регентска плата била сигурна лука у којој би се могло на будућност Србије и србства заборавити, или као што „Кореспонденција“ наговештава, из које би се за себичним целима ишло. Не, ми одбацујемо и саму ту мисао, али у нашем србском осећању и самој неоснованој бојазни израза дати морамо. Ми смо људе регенства поздравили као победу наших начела; утврђивање њихове владе, придобивање симпатије у народу за њи, управо је наша ствар и зато нам непада на ум против њи, док се наших начела држе, какву опозицију правити. Али ми та наша начела неразумемо тако, да је довољно иставити програм кнеза Михаила. С тим програмом ми смо свагда сагласни били, али само средства за изведење тог програма нисмо одобравали. Неби желили да се оно од „пролећа до пролећа“ понови, да се под изликом „по нашим околностима“ слобода у Србији на неизвестно време одгађа, те да се опет какав премудри Никола Христић излеже. Ми дела регенства још пресудити неможемо, јер се надамо, да ће права акција тек у скорој будућности започети. Али још сада жељу изражујемо, да се у свему са традицијама „премудре“ политике пређашње владе скевим прекине. У маленкостима тражити тежину политике, то није никаква мудрост дипломатична, већ малодушност. Мале услуге чинити порти на рачун поноса народног, уплив на угарску владу с тим хтети доказати, да се строге истраге воде и Карађорђевић на конфронтацију у Земун доводи — а неимати уплива, да се Раух из Загреба и Аст из Новога Сада одстрани, — то није дипломатично. Ми неверујемо оној обтужби „Кореспонденције“ да је регенство постало полицајни биро за порту у обзиру бугарског устанка, и неверујемо дотле, док нам се факта ненаведу, као што и то неверујемо да чланови регенства за себичним целима иду, али у том се слажемо са „Коресподенцијом“ да ваља имати срца и Србином бити да се оне идеје и јавно признају, које народ својима навива. Ми ћемо данашње правитељство дотле бранити, докле у смислу своји обећања радило буде, одступи ли од стављеног програма, видимо ли да ту себичне цели посла имају, то ће наша опосиција с тим жешћа бити, што смо веће наде имали. Али ма како ствари у Србији пошле, једно дубоко уверење имамо, да будућност србства од поједини особа зависити неможе.

Саопштаваио нашем читајућем свету од речи до речи тај чланак, што га „Кореспонденција“ доноси, о коме је реч у предидућем чланку; он гласи:

„Вести, које добијамо преко Берлина и о којим автентичности неможемо сумњати, побуђују нас следеће на адресу регентства управити, с приметбом, да некажемо све, што знамо.

„Необорив је факт, да се бугарске усташке чете до Трације и Мацедоније шире. Ове су се чете указале у Деспотодагу, на Мијасти и на горњој Струми, дакле у трачким и мацедонским брдовитим пределима, који су тешко приступни. Порта мора дунавску линију јаким кордоном посести, мора држати посаде у подунавским градовима, мора осигурати цариградски пут од Андрионопоља у Ниш, после пут из маричине долине од Татарпазарчика на Скопље на Вардару, после пут од Солуна у Мостар, и одатле преко Велеса у Скопље, Приштину и Нови Пазар; не може сасвим без војске оставити Босну и Херцеговину, ако Србија и остане мирна, јер несме веровати Црногорцима; она мора бранити Тесалију и Епир, а и тако има вађевице са Албанцима, она не може без обранбени регимената држати Цариград, где Турци само трећину становништва сачињавају (а можда само четвртину). Осим тога још пристаништа и острва, и Крету и теретну Грчку. Шта ту преостаје редовне војске за побеђивање бугарског устанка? Већ морају да новаче и османско сеоско становништво; али у Цариграду самом влада значајна забуна у меродавним круговима.

„Накратко, ствари тако стоје, да би се могло мислити, да их србско регенство себи за свој почетак у вишој политици не може боље пожелати, и да баш није нуждан особито велики србски патриотизам, да би се задатак србске владе под тим даним одношајима право познао и енергично сватио. Наравно да се онда несме само ићи на то, само за себе јагмити материјалне користи, или толико мало бити Србин, па са припознатим пријатељима Турске силапати потајне савезничке уговоре, него треба доста бити мужаствен и имати у глави идеја и нужну смелост у срцу, па те идеје пред целим светом бранити, или бар само толико, да их се неодриче при свакој прилици, како му се весело лице укаже.

„Србска влада поступа према бугарском устанку као портин полицајни биро, и кад би се србски владини листови издавали под турском цензуром, тешко да би другчије могли писати.

„Неће да се компромитују, али иду енглеским обећањима исто тако на лепак, као некад Алек. Карађорђевић, компромитују се дакле пред својим собственим народом и земљом исто као и овај, и имаће са његовим збитијама још даље подобности (аналогије) да наведу. Ми чинимо србско регенство на то пажљивим, да ниједна влада није обвезана, да обећања свог конзула за готов новац прима.

„Србско регентство врло би добро чинило, кад би све частољубиве планове метуло на страну, и тежило да испуни оно обећање, које је дало при наступању владе, а то је, да оствари програм кнеза Михаила.

„Више династија су несрећа за једну стару државу, којој нико њено место тако лако не може преотети; умножење династија у Србији могло би баш водити пропасти ову младу државу, која тек треба да себи извојује своје место међу европским државама.

„Засад само оћемо да наговестимо, да срб. регенство у многом погледу као срб. народна влада не врши своју дужност, и сматрали би себе, а још више срб. народ за срећан, кад неби требали такове опомене да понављамо.“

Мацинијево писмо Пољацима.

(Штампано у париском листу „La Liberté“ од Жирардена и у „Колоколу“ од Герцена.)

Браћо!

На истоку се спрема велика криза. Видећи, да се у тој кризи неки Пољаци налазе на хрђаву путу, узимам слободу преко вас упутити неколико речи на ваше земљаке.

Пољаци! Ако хоћете да знате шта треба да радите, запитајте само ту крв, која тече у вашим жилама, упитајте ваше народно предање, ваше посланство, за које вас је Бог позвао и које ће, ако га испуните, моћи стећи имена и победе пољској отаџбини.

Ви сте се два и по века борили против полумесеца. Два и по века — од Владислава VI. до Августа II. били сте Европи штит против ислама, били сте браниоци слободе, без које се живети не може, против старог источног фатализма. Пољска је наставила што је Грчка започела: битке код Мораве, Хоћима и Беча нису ништа друго до настава оних битака, које бише Грци код Маратона и Саламине. Ето за то је Пољско име постало свето име. Ето за то ће Пољска васкрснути, као што је и Грчка васкрсла, па ма се шта чинило.

У вашим жилама тече словенска крв. Ви сте браћа оним људима што живе у Босни, Херцеговини, Црној Гори, српским земљама; ти људи хоће да опет добију оно земљиште, које су својим трудом плодним учинили. Кров који дан подићиће се ти људи, ти Словени, у име права, на које се и ви позивате, у име предања, које је и ваше, у име живота, за који је дан осванув и за који ви сами треба да будете оружани апостоли, „живот словенског света.“ Хоћете ли ви поћи против њих? Хоћете ли се ви борити за полумесец против крста, за фатализам против слободе, за мртвило против напретка, за дела против права (за оно што постоји против оног, што би требало да буде), за туђа освајања против права автономног рада, за Азију против Европе? Зар хоћете колевку, гробу да жртвујете? Та то је и ваша колевка. Ако почнете бранити млађани живот, који се у колевци вије, моћи ћете у будуће стећи права и почасна имена вашем суштаствовању. То је, рекао бих, члан треће велике породице европске, коју ћете ви подићи. Пољска ће бити или најстарија кћи опште мајке, коју свет назива Славијом, или ње неће бити.

Ми корачамо полако новом времену, поред свих болова и нераздвојних крива, које доноси собом сваки велики препорођај. Историја показује нам у овом новом времену један нов елеменат како се подиже и утврђује међу народима, који одавна раде и који су одавна признати, те и он хоће свој живот с њиховим животом да удружи. Данас се вија свуда тај двогуби знак. С једне је стране народ, радничка класа, радници. С друге је стране словенски народ, који захтева своје грађанско право у европском друштву.

У том је двојаком појаву и закон вашег живота. Први вас појав води са свим логично с нама заједно у републику; а други вам означује вашу улогу на истоку.

Ја знам, да имаде међу вама људи, који се плаше од онога, што се данас панславизам каже. Они виде у томе руку цареву, па ето за то мисле, да им се треба борити против панславизма. Они знају, да царева Русија гледа на Цариград, па мисле, да врше исто пољско дело, ако се вргну на обрану султанову.

Ти се људи варају, јер се уклањају од будућности; хоће да се боре са царизмом, па се друже са галванисаном лешином, на место да се удруже са животом, који је одиста у стању једини помоћи; они не раде ништа друго до потпомажу ону дипломатију, која је Пољску у гроб бацила.

Ја се не бојим панславизма, јер су ту мору изазвале европске силе наумивши угушити законе тежње народне. Данас не може више опстати онаква царевина, која се не гледајући на многобројне комаде — пружа од источне Дрине и северног мора до западних граница Германије и до јужног мора. Седамдесет и девет милиона Словена, који теже, да се утврде на сталном (нормалном) темељу, поделиће се по свој прилици на четири разне гране: пољску, руску, чешку и илирску, које се разликују географским особинама и условима, специјалним тежњама и историским предањем. Као год код грана грчко-латинске и немачке породице, исто тако и међу овим четирим гранама биће братских симпатија, биће свезе моралне, биће лакше и истините слоге, али политичког јединства неће бити. А ја сам тврдо уверен, да њихов живот, процветав у име права, не ће се за царизмом жртвовати и њему робовати, већ ће се слободом звати.

Не састоји се права снага царизма у панславенској мисли. Та је мисао неостварљива. Знају то добро и они у Петрограду. Не састоји се та снага ни у не знам каквој празноверној оданости народа европске турске према Русији; јер ови народи у Турској хоће сами за се оно за чим Русија грамзи. Та се снага царевинска састоји у лажној политици европских сила и у оној немарности, којом је демократија сматрала до сада решење оног грдног питања, које се све више и моћније уздиже на истоку.

(Свршиће се).

У прошлом броју овога листа у чланку трећем, под знаком Т. изостала је случајно ова од уредништва примедба:

Кад смо казали, да се избори посланика у дијецези арадској обуставе, нисмо тим мислили, да Срби из те дијецезе не буду на конгресу заступљени, него да у први ма не бирају, јер нема законитога начина за избор, а конгрес би од 9. гласова, који би му на расположењу били, јамачно један глас реченим Србима, ма и само за прво уставотворно саборисање наменио; да се пак пре тога смешају са банатским бирачима, било би неко октроисање, да друге неприлике и не спомињемо. У.

ДОПИСИ.

— Из **Вуковара,** 29. септ. Главна варош Тројединице, Загреб, доиста је у последње време необичне позоришне представе у својој средини гледала. Одкако се и на европском копну заморало напуштати народним жељама, било је у многим земљама и државама скупштина, које су народима очи заваравале, и играле се уставног живота. Али ни једна није тако жалосну улогу играла, као последња скупштина у Загребу. Свуда је било више достојанства у скупштини, већег саучешћа од стране народа према њој.

Српски и хрватски народ у Тројединици, није се дао обманути од загребачких скупштинара. Он је изјавио преко својих заступника да савив и избор те скупштине није законит и да га не може и неће везати, што она закључи. И крај свега тога видесмо где та скупштина за неколико дана подложи земљу Угарској и ђутуре прими „нагодбену основу.“ Но где су знаци, да ће та погодба на срећу народа испасти и где су јамства да ће народ на њу пристати и очувати је хтети, то није нужно ни питати, јер да се на то ишло, неби је ова скупштина ни чинила, него би се разишла кући и законити скупштину искала. У оној задоцњеној и несигурној опозицији регниколарне мањине и оном журном и грчевитом свршивању већине видимо трошне и нездраве знаке живота при самом рођењу те погодбе.

Скупштина је оставила за собом свршено дело, но није природна последица, да свако дело мора дуго живити. За дуги живот којег дела нужни су му услови, који ће одговарати народним интересима, а не шупљи усклици из мртвих предигнутих конгрегација и општина.

По томе морамо оставити онима, да се уздају у опстанак те погодбе, који су јој оне поздраве наредили, што их је добила са некојих страна из Тројединице, а ми се надамо, да ће та несрећа бити по народ од користи бар у толико, што ће изазвати у њему живљу политичку свест, па ће доћи време, кад ће он ту погодбу преиначити.

Овде су се у Вуковару искупили данас сви сремски судци из сремске жупаније и држаће ових дана састанке и конференције са великим жупаном Кушевићем. Говори се, да ће вотирати Рауху адресу и да ће и она поздравити учињену погодбу са Угарском, а зна се зацело да ће Кушевић наименовати новог поджупана за Срем, јер сте сигурно већ дознали, да је поджупан Кирјаковић резигнирао на такову звању под данашњом владом у Тројединици. Да не кажем баш за цело, али по свој прилици биће досадањи велики бележник жупаниски Парчетић наименован поджупаном, јер он је човек, који се слаже с данашњом владом и учињеном погодбом, а од Кирјаковића су једва чекали да добију резигнацију, јер им је сметао као трн у оку; он је вскао био од намесничког већа дозволу за адвокацију, и тек што заиска, они му је дадоше, а кад видеше, да он и после тога поджупанише, стадоше се бунити и запиткивати, што се једном не зафали на поджупанству, кад су му дали дозволу за адвокацију, но он рече, да неће да има са жупанијом после захвале натезања, него нека му исплате заслуге и дијурне, које већ од три четири године потражује, па никако да их добије, и после неколико часова избројаше му одма готове новце, само да им се уклони. Тако он затим поднесе резигнацију, која онај мах би и уважена; то је било у четвртак после подне у два сата и од тог је доба Срем без поджупана, којег ће тек сутра или прекосутра добити по свој прилици у Парчетићу.

Поред ових општих догађаја има нешто и локално, што заслужује сваког саучешћа од стране овдашњег становништва, а то је, да се чине спремања за штедионицу, која ће се овде подићи, и да се већ склопило „вуковарско српско певачко друштво Јавор“, које је данас претресло и усвојило друштвена правила, те ће их одма поднети вишој власти на потврђење.

Из **бачког потиса,** 25. септ. Још ненаиђо никако на допис о збору учитељском који је држан у С. Бечеју 12. т. м., а држим да је вредно коју о њему рећи.

Председавао је окружни управитељ преч. г. А. Бастић прота, који је и скупљени збор са лепом беседом поздравио. Јако нам је у очи пало, да од г. свештеника као управитеља школских, осим две частне особе, више не беше. Има их и такових који се са вршидбом изговарају. Од г. старатеља школских упазисмо само четворицу, који родољубља у себи осећају. Оне који су збиља болестни, немислим, али за остале који силом боловаху, или које с чиме изговараху се, могу рећи да им је до напретка наше народне школе врло мало стало, кад тако о њој зборисати и са осталом браћом бар једаред у години састати се и договарати воље немају. Заиста то нимало на дику и понос неможе служити тима особама који се попримаше понуђене им части и достојанства, а сад се тако титрају с тиме, титрају се са школом — са благом народним. Зар не би било лепше и доследније од тих особа, да се захвале на ономе, што осећају, да за њи није; да се изјаве да на даном им пољу воље за делање немају, па да се такова врла радња вредном раденику уступи. Заиста би. Учитељи се из среза тако рећи сви стекоше, а и гостију беше. На збору је текла радња истина врло хитно и жураиво, али ипак сасвим слободно. Договарано је и претресано о разним стварима, све што се напредка школског тичу, па су у томе духу и закључци донешени, за које се надамо да ће скорим на видело изићи.

Између осталих учињен је и један врло важан предлог, предлог тај, да се молба на министра просвете пошље, да параграфе 4., 9. и 22. који говоре о верозаконским школама измену. Замена би од прилике овака била: да наше народне школе и у будуће одељене, непомешане остану, и да се из дотичне грађанске обште благајне, или у случају оскудице у овој, о самој државној помоћи издржавати имају. Ако сам добро сватио, збор је одредио и опуномоћио одбор и то ст. бечејске учитеље, да молбу што пре справе и одправе, па и српске посланике на земаљском сабору о томе известе и за заузимање умоле.

Од колике је важности народна школа у сваког народа, а особито у нас, неможе се довољно изказати. Сви иоле изображени народи јагме се и надмећу у томе ко ће боље и савршеније школе имати, па је заиста време да се и ми око њих пожуримо и својски заузмемо, особито сад кад је на земаљском сабору предлог законски за школе онакав стављен, који пречи да нам школе у духу народном и религије наше, дечицу — наш будући народ обучавати може.

У школском листу глас једног врстног Србина позвао и обштине и посланике наше, да се за исту ствар што већма заузму. У колико је ово учињено, неиштем рачуна; само сам тог уверења, да је сваки свестан Србин, особито онај, који је на то позван, дужан сва могућа учинити и за ту драгоценост нашу — за народне школе — заузети се. Пропустимо ли сад у безпослици, онда, као што је наш народ тако рећи свуда измешан са туђим елементом — са Мађарима, Немцима и Романима — онда велим, можемо доживети лако по законском предлогу министра просвете, да ћемо имати мађарски, немачки и романски Срба, само не правог у духу народном васпитаног Србина.

Читамо у бр. 76. „Заставе“ како се преч. гг. свештеници протопопства новосадског живо заузимају да своје материјално стање, као људи који живети морају, што бољма осигурају. То је сасвим на свом месту, јер треба једанпут све препоне које пречe одклонити па после безбедно у винограду господњем делати; али приметити морам, да је тако што ваљало томе хваљеном свештенству као и осталом, ономе гласу честитог Србина у школском листу одавати се, и колико толико у овоме погледу, за будуће стадо своје побринути се; јер распуди ли се стадо, морају и пастири престати. Али да, свештенике сасвим бедити неможемо; требала је глава и у том, као и у свачем, да предњачи.

С. — У **Кикинди,** 3. окт. Казао сам вам да су на реду доста „пикантне“ ствари. Така је једна „пикантна“ ствар била у последњој репрез. скупштини: попуњење вел. бележничког места.

Успомена ове скупштине тако је жива, да ћете свуда чути, у засебним и јавним круговима, опште гнушање о поступку „врхов. судца.“ Зато држим да је вредно да сазнају и друга српска браћа, каква нас куга мори.

Кад је дошло на ред — јер за „дневни ред“ по г. „врхов. судцу“ несмо дорасли — попуњење вел. бележничког места, узеде по обичају први реч г. „врх. судац“ и у дугачком предговору и говору рече: да је он закључио и предлаже, да се не бира вел. бележник. Тако је! добро је! повикаше неки општински бележници и кметови, који су слепо оруђе „в. судца“ и на жалост (на срамоту?) дистрикт. репрезентанти. Но да званичне ствари никакав уштрб не добију он се постарао, и стаде плаћу вел. бележника, 1200 фор. својим „верним“ раздељивати; г. М. Петровићу 300 фор., тако, да сада његова плата износи 1000 фор. и он нека сада привремено одправља звање вел. бележника. Ја држим и уверен сам, да нећемо ни требати другог бирати, и поће даље, коме по сто, коме и више. И када их је све ухлебио, вели: „тако да ми остају још 240 фор., те ћу новце ја већ по потреби расположити, како узнађем за нуждно. Је ли тако браћо? оће ли бити добро? Ја мислим да другојачије не може бити.“ Тако је! добро је! повикаше „верни“, и — finis rei.

На то устаде г. привр. вел. бележник и зафали се „његовом високоблагородију краљ. саветнику г. Лази Видићу „в. судцу.“ и племенитом магистрату, и — славном представничеству. Нећу вам саопштити шта је говорио, доста је кад вам кажем, да је сам себи дао и „припознао“ страшан „армутцајгнис“, но казаћу вам како је говорио. Говорио је чисто српски по „чобићевој граматици“ и — превазишао га је.

Још ово морам додати. Г. пр. вел. бележник као први подбележник дао је за неколико недеља пре скупштине оставку на звање, како би дао молбеницу на упражњено место в. бележника. Ово је факт. Јер доцне се побојао, да неје правио рачун без крчмара, те његов поочим мораде обијати врата сенаторима, мољакајући, да не приме резигнацију. Од то доба до скупштине било је више магистр. седница; зашто није поднео оставку г. „в. судац“ магистрату? Кад је знао поднети оставку в бележника, зашто није и подбележника? — То ће нам најбоље казати сам г. „в. судац“; ваљда њему није забранио „тајни совет.“

Finis coronat opus. Тако тај дан, кад се тако „сјајно“ сврши репрез. скупштина, имадосмо „занимљив“ призор, „бакљаду“ г. „врх. судцу.“ Говорник је био човек, који је све и свашта био, те тако не казујем шта је сада. Међу осталим „бомбастичним“ фразама рекао је, да је дошао „в. судцу“ да каже: „да си поштен Србин!“ и пре него што видо око себе четири пандура с пушкама и бајонетима, помислио сам да видим глумца на позорници, како је онај моменат трагичног вршка „уметнички“ одиграо. — А г. „в. судац“ одговара: како он за народ живи и гине; „мени пребацују да сам владин човек, а то није истина! ја сам увек за народ радио, ено вам моја прошлост!... да сам народан човек, то показује и данашња репрезент. скупштина, где сам допустио да се усвоји жалба Новога Сада!...“ —

Видите браћо, то су људи за народне посланике, зато ће се и он дати бирати!

После бакљаде запитасмо једног убогог сељака шта је то, што држи у руци? Он рече: та свећица. Па чега ради си ти дошао овамо. зашто? Та биров нас је наредио са пандурима, да смо у 6 сати у веће код варошке куће, а зашто, то ћете ви знати, зато сте у капутима. Ја незнам.

Ето тако се приређују бакљаде „в. судцу.“ Но из ког узрока, повода и ко? то незнамо. Једни веле да се то приправило за г. Л. Видића и Петровића, кад се овај изабере за вел. бележника, други веле да је то сам привр. вел. бележник приредио, а други опет други неко, и о овим говорићемо у своје време.

О нашим „народним“ званичницима и њиовом „пожртвовању за народ“ чућете што скорије.

γ. — У **Руми.** (Због нагомиланог материјала закашњено.) Толико се за ово кратко време овде код нас у Руми збило, што је вредно јавности, да ми је збиља тешко нацртати овдашњи живот. С тога ћу само да вас известим о беседи, што је даде румска омладина 5. септембра у арени код „Зеленог венца“ а у корист народном позоришту, које се као што вам је већ јављено досад у средини нашој налазило. Ја реко румска омладина, ал сам заборавио, да је г. др. Коић, овдашњи мали судац (јер велики тада случајно ваљада није био код куће) ивволео се изразити учтиво, да он непознаје омладину, незна каква је то зверка; онда кад је омладина ради реда ја и познавајући камелеонску ћуд овдашњег суда нашла за добро да даде на знање горе реченом, да ће се беседа држати. Но, г. Коић ште поднис од неколко грађана (баш као да грађани нису чланови омладине) и уз молбеницу, да се он т. ј. др. Коић промисли, оће л допустити, да се држи беседа; јер се некако прочуло, да ће овамо на беседу доћи и наш Световар Милетић; а така је тамо довољна да познатог удворицу (ја мислим г. Коића) натера да мисли nota bene наопачке. Морају се још и сви говори, песме, декламације у препису славном суду поднети, да пређу румску цензуру. Како тако, тек после привати реч г. Јовановић, велики судац (који се међу тим с пута вратио) и високочајше дозволи беседу. Видите г. Коићу, како је омладина племенита, ви кажете да непознајете омладину (ја сам вичан вама веровати), па омладина ипак вас познаје и то још добро познаје. (Г. Коић био је као што је знано, питомац Текелијн.) Но да пређемо са ти сувопарни ствари на беседу саму. Наше су сестре и онако већ спремљене, све у бело, и саме су рукавице беле. Пролази се кров одник од грања а напред је дивно осветљен српски грб. Чини вам се, као да сте ушли у мистичан свет, јер у гранатом однику светлуцају тробојни балони, да колко толко разагоне тавни сен, што га начињен одник баца. У арени је пуно бела српска света, а бина је дивно цвећем искићена. То је све било за око слушалаца, ал се омладина побринула и за уво им. „Онамо, онамо“ од црногорског кнеза одпева нам лик народног позоришта складно и са чувством. Брат Јов. Панајотовић говорио је о народном удруживању, рече да је један најважнији задатака уједињене омладине: препорођивање друштвеног живота. Споменуо је и начин како ће се овде конкретно да врши тај задатак. Сестрица Љубица Зорић декламовала је „Крст“ од J. J. тако, да је редко око без суза остало. То сведочи оно цвеће, којем је публика обасу, и оно изазивање, да је морала да опет онако лепо одекламује „Гледајте огањ“ од Абердара. „Где је наша војводина“ од Каћанског, певао је опет исти лик. Нетреба да кажем да је при овим политичним околностима ова песма с одушевљењем примљена. Брат Станоје Максимовић говорио је о народној слободи и просвети. Мислим да би ваљало, да се нсти говор у којем повременом листу нашем штампа, како би и други чули, који нису то вече на беседи били. „Чујте браћо“ од Драгашевића певао је брат Мита Ружић. То би требало сад опет јавно пофалити, ал ја то сад неумем. Требали сте, читаоци моји, да чујете ту песму. Него ако вам се кадгод брат Ружић у вашем колу нађе, позовте га, да вам је одпева; кајати се нећете. Брат Ант. Богдановић декламовао је гарајеву баладу „Конт“ са осећањем и публика му се са цвећем и таншањем одазвала. „Ој за гором“ певао лик. Песма се мораде поновити, јер публика каил беше, да још једном чује звучне гласе наше браће и сестара. Сестра Милка Гргурова декламовала је „Чету“ од И. Мажуранића и из публике јој се са спремљеним венцима зафалило. Брат Лаза Телечки говорио је своје „бенетање“. Рече да није одговоран па баш ни румској цензури (и ако неки тедоше) за бенетање, па му тако и ја уступам то право, а и ви ћете допустити читаоци, нека се рачунају шњим слушаоци — ако имају воље. Да су и на њега падале ките цвећа неспомињем; јер сам уверен, да није за то бенетао. Напосљедку је певао лик нар. позоришта песму „Хајд на ноге“ и на изискивање публике опетовао је. То је све било на беседи у Руми.

О игранци није нужно да говорим, а тако и о патриотичним здравицама, што се те ноћи па до зоре беле напијале. Спомињем само да је поред свег трошка припало 119 фор. срп. нар. позоришту.

Ж. У **Срб. Неузина** 10. септ. Данас сранисмо нашег бележника Андрију Кузмановића који беше Србин и душом и телом, а да је таки био то потврђује осим друга доказа и ово: што је као болан био у Бечкереку на омладинској скупштини и утјешеним речма говорио: браћо! добро је, код овака омладинска рада несмемо неможемо пропасти! Званичник био је тако рећи претерано точан. Срезки судац о њему је говорио да точнијег бележника у свом подручју нема. Оставио је по себи супругу и троје неухљебљене деце у доста теретном стању. Обштина ће наша учинити лепо дело о његовим сиротама, ако то умишљено дело у дело приведе а то је: да се покојника сиротама изда до конца године плата и депутат. При полагању у гроб покојника, наш свештеник Стева Болманац пре него ће рећи „Господня земља“ уве реч којом нас растужи, но којом нас и утјеши у разложној поучној речи његовој, рекавши из међ осталог: „шта ради тица у гори кад остане усамљена по смрти друга свога, с нејаки тичићи свои, ништа друго, до у сугуби полет лагани крила свои, црвка по црвка доноша тичићима своима, и тако их рани док их неодрани“. По овом рекавши покојнику лакати земља у коју те мећемо, вратисмо се кућама своима с оном мисли с каквом се обично с гробља враћамо!

Чим је Кузмановић изданую, одма је други бележник послат од нашег срезког судца место привремено заузео, и исти је иноверац. Као Срби отворено кажемо да Србина желимо и да га имати морамо. Позивају се Срби за бележништво способни да се час пре било писмено илити лично пријаве обштини Србско Неузинској.

О. — У **Бечу,** 28. септ. — Референт годишњега одбора на последњој омладинској скупштини, брат Гига Гершић, саопштавајући пред скупштином годишњи извештај радње омладинске, додирује на једноме месту и две најстарије и највеће омл. дружине „Зору“ и „Преодницу,“ жалећи се, што се ове нису одазвале позиву годишњега одбора, у којем је као што је познато главно било то, да се по свима крајевима српским местни одбори омладински образују. Што се „Преоднице“ тиче на то је већ „Заставин“ извештач одговорио, а нама остаје да видимо, да ли је референт Гершић имао право што је казао, да се „Зора“ позиву годишњега одбора није одазвала. Ко је био на скупштини, тај се могао баш из самога извештаја Гершићевог уверити, да „Зора“ или, што је свеједно, бечка омладина, није заслужила онога пребацивања, што јој је чињен на скупштини. И то ево зашто. Референт сам даље у својем извештају набраја, да је и у Бечу изабран местни одбор, а ваља још

знати, да је тај одбор баш „З о р а“ изабрала из средине својих чланова. А одбор годишњи добио је од овдашњег местног одбора и писмо, у којем му се јавља за овај одбор. За то није било ни мало уместно побијати пред народом ауторитет овдашње дружине, што га је до сада својим лепим радом стекла, о чему има довољно сведока.

„Зора“ је сама редигирала а скоро и написала први „Омладински календар,“ као што је „Заједницу“ Преодница испунила. А покрај књижевног рада „Зориног“ зна наш свет и за друге заслуге овдашње дружине. Она је издала слику Ткалчеву и Вукову, наменивши приход на најплеменитије цељи; она је пружала или скупљала новчану помоћ многим сиромашним ђацима; она је притекла прошле године по могућности у помоћ гладујућим Личанима; приложила је и на зидање радничке куће у Београду, а зна наш свет и то, да је „Зора“ прва и изнела пред народ српски м и с а о у ј е д и њ е њ а целе омладине српске. А тај је рад довољна гаранција, да ова дружина неће изневерити ону заставу, коју је она сама и истакла у народ, да неће изневерити јединство, братство и цељ уједињене омладине српске.

Да други људи о дружини „Зори“ друкчије суде него г. референт види се отуда, што су родољуби српски, нарочито овдашњи и страни трговци, у новије доба приложили у „Зорину“ благајницу преко 1000 ф., и нека буду честити приложници уверени, да ће се тај новац само на такве ствари употребљавати, које ће народу српском од користи бити.

Записник

српског првог збора учитељског протопопства Тамишварског држаног 8. (20.) августа 1868. од 10. до пол једног сата пре подне, у општинској Тамишварско-градској дворани.

Председатељ: Пречастни госп. прота Тамишварски Василије Табаковић. Перовође: Владимир Павловић учитељ Мало-Бечкеречки. Светозар Миладиновић учитељ Сечански. Присутни од стране свештенства: гг. Дионисија Христифоровић парох Ђарски, г. Ђорђе Петровић наместник Станчевачки, г. Арон Стојановић парох Рудњански, г. Кузман Станић парох Тамишварски, г. Василија Петровић парох Хрњаковачки, Петар Адамовић парох Лукаревачки, г. Арсенија Предић пододговорни св. Неметски, г. Јевта Поповић ђакон Тамишварски. Учитељи: г. Ђорђе Јовановић учитељ Тамишварски, г. Иса Амиђић учитељ Ст. Мартонски, г. Владимир Павловић учитељ Мало-Бечкеречки, г. Милован Кевершан учитељ Петровоселски, г. Ћира Путић учитељ Дињашки, г. Ђорђе Грбановић учитељ Иванђански, г. Порфирија Глогоњац учитељ Рудњански, г. Љубомир Марковић учитељ Неметски, г. Светозар Миладиновић учитељ Сечански, г. Петар Аугустин учитељ Кнежки, Јосиф Гомбош учитељ Кнежки, г. Сима Савић учитељ Ђирски, г. Сима Крецулов сврш. приправник из Бега Ст. Ђурђа, г. Јован Траилов учитељ Хрњаковачки. Местни школски надзорници: г. др. Бранко Стефановић Тамиш-градски, г. Жива Обичан Сочански, г. Ђорђе Бранков Петровоселски. Гости: г. Ђорђе Лазаревић сврш. ђимназиста и матуриста, г. Милан Новаковић сврш. ђимназиста и матуриста, г. Милан Лудовић сврш. шестошколац и кр. угар. телеграфиста.

Број 1. Г. председник отвара седницу подужом беседом коју збор с ускликом уважава, и пошто се скуп на позив г. председн. Богу помоли ступи се даљем раду.

Број 2. На предлог да се не само потребитим учитељма, но и школ. старатељима, катихетама и местним управитељима дневница и безплатни подвоз у случају потребе определи. — Збор реши: да се молбеница у том смислу састави, и преч. конзисторији ради подпомагања код кр. угар минист. просвете поднесе, с тим додатком, да се свота дневнице јасно определи, и односно уредба општинама обзнани.

Бр. 3. Пошто вак. предлог минист. просвете у делу јавне наставе изриком опредељује: да је учитељ дужан само 60 деце настављати, а у случају да број ученика 100 превазилази, да се друга паралелна школа отворити мора, — рађа се питање шта се има радити, кад број ученика буде већи од 60 а 100 недостаје? Збор реши упитати се код преч. конзисторије, како се учитељи имају у такој прилици владати?

Број 4. На питање, какве кораке ваља предузимати, кад родитељи своју децу ил никако ил којекако у школу шаљу? буде решено: да се крајем сваког месеца поднесе препис школског пописа подписан учитељем, школ. старатељем и катихетом, а према подписаним местним управитељем — окружном надзорнику ради даљег поступања у смислу постојећи наредаба.

Број 5. На питање о недељној и вечерњој школи. — Збор одлучи: да се засад недељне школе уведу, и да се у случају неуредног похађања истих, поступа по закључку под бројем 4.

Број 6. На питање де и кад ће се идући састанак држати? решено, да се такови почетком маја доодеће године у Тамишвар окружницом сазове; а за дневни ред јавиће се:

1. За предавање молитве господње г. парох тамишв. Кузма Станић.
2. За предавање читања с писањем Светозар Миладиновић.
3. За предав. приповедања из буквара Љубомир Марковић.
4. За предав. 5. чл. вере Ћира Путић.
5. За предавање 7 чл. вере Милован Кевершан.
6. рачун на памет и писмен Владимир Павловић.

Број 7. За састављање молбеница одређује се: одбор под председништвом г. пароха Тамишварског Кузме Станића и подпредседника г. др. Бранка Стефановића и учитеља Ђорђа Јовановића, Владимира Павловића и Светозара Миладиновића, који дотичне саставе збору после подне, у пола 4 ради коначног решења поднети имају.

Прочитан и одобрен у скупу учитељском 8. (20.) августа по подне 4 сата држаном.

Василија Табаковић с. р. протопрезвитер тамиш. и председник збора, Владимир Павловић перовођа, у одсуству Светозара Миладиновића перовође, Ђорђе Јовановић учитељ града Там.

Суђење кнежевим убицама.

(Из Видов-дана.)

(Продужење.)

Седница варошкога београдског суда од 11. Јула по подне.

(Продужење.)

Председник (к туженоме Светозару): Е сад си чуо шта Љубомир за тебе каже. — Светотар: Господине, он може говорити шта хоће, то није истина. — Председник: Хоћеш ли да ти Љубомир то и у очи каже? — Светозар: Слободно, нека каже. — Председник: Нека се доведе Љубомир Радовановић. (Љубомир буде доведен.) Љубомире! Ти добро знаш шта си код комисије гововорио за Светозара, а нарочито за писмо поштареево, за Сретена робијаша и за одлазак кнеза из Топчидера у Београд, како си се разговарао о томе свему са Светозаром; зато кажи и опет све што знаш. — Љубомир: Ја сам то већ казао код комисије.

Председник: Не чини ништа, кажи и опет. — Љубомир: Ево како је то било да истину кажем, јер сутра полазим на онај свет пред највишег судију. Жао ми је Светозара као брата мога Паје, али је ваљда несрећа тако хтела, да и ја будем с њиме помешан и да му сада истину кажем, и ја то морам чинити, јер идем на онај свет. — Постојала је наредба од управитељства, да сва писма, која заточеници шаљу, управитељ прегледа, па тако је било и с поштаревим писмом. Ја и Марић седили смо на клупи, кад ето ти пандура Ристе где носи једно писмо. Кад дође к нама, каже нам: „Ево једно писмо од поштара Николе.“ А ми га на то запитамо: куда га носи, и он рече: „Носим га г. управитељу, јер је казао да му свако писмо треба донети.“ Кад се после управитељ врати из Београда, дође к нама и Риста му преда поштарево писмо а управитељ узме писмо и отвори га. То је писмо управљено било на поштареву жену, а у њему је било је још једно друго, а у овом опет неко треће писмо. То друго писмо писато је Матији Бану да се смилује на њега, јер има ситну децу па нека гледа да га избави, и моли га да преда писмо Орешковићу, а треће је писато Орешковићу. У њему је написато да се овде велика несрећа спрема за господара и да код Љубомира долазе Паја Радовановић, Видоје Ивковић, Станоје Рогић и још њих тројица, које не познаје. А осим тога била је још и једна цедуља од прилике као прст широка, и на њој стојаше написано да је у томе и управитељ помешан. После тога кажемо ми да би требало да дозовемо Пају па да видимо шта ће он казати, па тако и буде. Кад Паја дође, кажем му ја да би најбоље било да се та ствар извиди, а Марић на то рече: „Немојте, браћо; него боље ће бити да ми ту ствар мало завијемо.“ А Светозар опет рече: „Ја ћу већ видети шта ћемо и како ћемо радити.“ После тога отишао је поштар к Светозару, а Светозар доцније опет к нама и донесе контра-писмо, па каже да је поштар признао да је оно лаж што је писао Орешковићу, а то с тога, што му је Светозар казао да ће одмах ићи министру да јави ако је истина.

Председник: Је ли Светозар, кад сте се договарали шта да радите с писмом поштаревим, рекао да ће узети од поштара контра-писмо? — Љубомир: Није, господине, није Бога ми и душе ми, и онога ми света, јер ми је овај већ прошао. — Држ. тужилац: У испиту његовом стоји да је Светозар тако рекао. (Чита): „Светозар се присети па рече: сад ћу ја узети од поштара друго писмо да он каже да је то све лагао.“ — Љубомир: Може бити да сам тако казао, али се неопомињем. — Председник: Само дакле то изостављаш, да Светозар није казао, да ће од поштара узети контраписмо? — Љубомир: Јест, јер он то није казао, него само да ће о тој ствари промислити, а не да ће друго писмо од поштара узети.

Председник: Кажи нам сада за оно како си ишао к Светозару да му кажеш шта ти је Марић казао. — Љубомир: Мени је Марић казао, да идем к Свезару и да му кажем, да он не иде никуд онога дана кад кнез буде убијен, него нека седи код куће и чува робијаше. После неколико дана седели смо ја, Марић и Светозар једно вече на клупи и разговарали се, кад на један пут зајауче паун а Светозар рече: „За газдом!“ Марић се на то насмеје па каже: „А шта ти је сиромах Сергије учинио?“ Јер је под газдом разумевао Сергија, а ја сам опет разумео да он то за кнеза каже. После два — три дана кажем ја Светозару. — као што ми је Марић казао, — да ће се овде велика ствар извршити и да се од њега ништа друго не захтева но да робијаше чува, и он ми је то обрекао да ће учинити, а да ли је и учинио, ја не знам. Он ми је казао: „Ја нисам луд, ако се и чиним да не видим ништа. Ја видим све. „А ја му онда рекох: „Е па добро кад све знаш, онда није ни нужно да ти казујем.“

Председник: А шта је било са Сретеном робијашем? Је си л' ишао к Светозару и казао му да ти је Марић рекао да Сретена уклони из кошутњака? — Љубомир: Мени је Марић казао, да идем к Светозару и да му кажем те да уклони из кошутњака Сретена, јер га је виђао с великом сикиром, и ја сам после то Светозару казао.

Председник: Шта сте се разговарали онда, кад је кнез дошао до кошутњака па се после вратио поред беле чесме? — Љубомир: Један пут дође кнез на колима у Топчидер и за њим су била још двоја кола. Пред кнезом је ишао један жандар напред, и кад кнез дође до кошутњака, обрне друмом лагано испод брда поред беле чесме, па онда пређе преко ћуприје онде испод парка и врати се у Београд заједно с родбином, али жандар није ишао за њима. После једног сахата дође тај жандар што је кнеза пратио и запита нас где је кнез, куд је отишао, и ми му кажемо да се он већ вратио у Београд, али је застава још једнако стојала. Ето тако је било, и ми се нисмо више ништа разговарали. — Председник: Дакле је ли све тако као што си казао? — Љубомир: Јесте.

Председник: Љубомире! Из овога твога говора, што кажеш за контра-писмо, да Светозар није рекао да ће га од поштара изнудити, види се да хоћеш да ствар заплетеш и прикријеш? — Љубомир: Није, господине, Бога ми није. — Председник: Пошто је твој испит прочитан био Светозару, признао је да је казао, да ће од поштара друго писмо изнудити, па зашто онда лажеш? — Љубомир: Није истина, господине! Ја не могу да кажем оно што није истина, јер моје речи могу кога убити, али спасти не могу никога, зато ја не смем лагати. — Председник: Сад иди на твоје место. (Љубомир буде одведен.) — Светозар: Ја имам нешто да кажем, ако има места. — Председник: Има места, али не сад; него нека дође Лазар Марић (Лазар Марић буде доведен; публика виче: „Скот! скот! хуља!“) — Председник (звони): Нека је тишина!

ГОВОР

вуковарског посланика г. Јов. Живковића на хрват. сабору приликом расправе о поравнању.

Господо! обазрев се на Крајину нећу узети онај кључ, који смо читали у новина, и који далеко већи резултат пред очи ставља, него узети ћу само оно, што се на званичним датима оснива.

Наша Крајина, господо моја, кад добијете оно војака, што би она по свом обсегу давати дужна била, даје преко тога најмање 35.000 мом.; говорено је 50.000. али ја само толико узимам, што се порећи неда; било је и времена, где је она и 50—60.000 давала, а то није далеко; погледајте у ратне списе од год. 1866. наћићете Крајину са 60.000 момака. Но ја неговорим о пропорцији њеногa крвнога пореза, већ — што је доказано, — да крајишник на годину стои само 12 фор., дочим регулаш 128 фор., дакле за 116 фор. више на момка. Тим дакле, што и докле Крајина т. ј. наших 11 пуковнија обстоји, приштедјују оне држави за 35.000 момака годишње 4,060.000 фор. То се побити неда.

Ако дакле то стои, као што стои, да наша Крајина или наша земља и наш народ толико целој држави приштедјује, питам ја господо, где је ту справедљивост, да ми код терета наших то урачунати несмемо, где је ту справедљивост, да се земљи и народу, који тако стоји, — ја нерачунам овде крвни порез, него што она збиља приштеди — може казати, да он добива за своје потребе милост од друге земље; јер ако то, то јест, тај кључ прихватимо, онда нам Угарска по видимом сваке године 1,600.000 фор. поклања. Можемо ли ми такав поклон примити? Ја мислим, да можемо тим мање, што видимо, да њим и целој монархији више поклањамо.

Овде ми се може преговорити, да се саме Угарске та пропорција нетиче, него целе монархије; то је истина, али свакако ми стојимо прама Угарској у првој линији, а шњоц заједно прама Аустрији. Узмите пропорцију, да она има 20 милиона а друга половица 14 милиона народа, пак ћете лако кључ наћи.

Ово само зато наваћам, да покажем, да збиља нестоји оно и у оној мери, да ми за наше издржавање из Угарске добијамо оно, што нам наша земља сама даје, шта више, кад би се горњи рачун ма у којој пропорцији у обзир узео, да би наша квота далеко мања била него што јест. Овај разлог сам истина навео и на меродавном месту, у заједничкој седници у Пешти, и наишао сам на одпор, ненадани одпор баш од стране гласовитога вође уг. сабора, који ми рече, да тај рачун нестои. Ал in fine finali ипак рече: „Нека буде, нисам противан, нека се узме и Граница у обзир, нека се према томе установи кључ, пак што по томе на вас (т. ј. на Хрв. и Слав.) одпало буде, то нам платите, а остало нека вам буде.“

То смо ми, т. ј. мањина, драговољно прихватили, али будући је наша већина држећи се редакције преко тога прешла, то се није ни покушало, кључ овај установити. Оволико о том, како би стајали, кад би се обзир узео на оне факторе и околности, које мимоићи неби требали, нити смели.

Рећи ће се, да операт већине није мимоишао Крајине; јер збиља §. 19. каже, како Крајина у случају спојења са матером земљом, по истом кључу има придонашати за скупне послове, дакле да је већина ипак уплела Крајину, бар што се ношења терета тиче. Истина, у нашим оператима није било трага о том, нити у седницама говора, али код редакције, како, то — незнам, ушао је тај параграф, да Крајина, кад буде у управи спојена са матером земљом, има утицати по и с т о м к љ у ч у као и ми у ношење наших терета. Ово ми даје повода, у том начелном питању унешења Крајине коју реч да проговорим.

Ако се при томе то мислило, као што је требало да се мисли, да кад буде Крајина с нама управно спојена, да она из свога прихода само н а ш у тангенту са својих 55% Угарској подмирити помогне, онда неби ми криво било, да нам Крајина помогне у тим тежким теретима.

Но ја сам о том параграфу студирао и врти ми се по глави, као да се тиме намерало и нашу Крајину истом к л ј у ч у и истим т е р е т у подврћи, који кључ и који терет нас провинцијалисте вежу, а то је опасно, те на овако брзу руку учинити није требало; јер ако се нама и могу сви послови, који се наводе у нашем операту као заједнички, и њихови трошкови на врат наметнути, питам ја ако узмете Крајину: можете ли ви њој на пример што се државнога дуга тиче, ма и један динар тога државнога дуга на врат метнути? Могу ли угарски државници казати, да на Крајну такођер спада државни дуг, на ону земљу, која се је само тиме одликовала, да се на њу није никакав политички живот протегао; јер је била увек од свега тога, што државјани уживаху, изузетна („mit Ausname der Militärgrenze“) — а напротив, која је кроз цело време свога обстанка, деветином више крвнога пореза плаћала, него ма која друга земља тога обсега и народа. Дошло кад му драго до тога, да се ми са Крајином спојимо, мислим, да се државни дуг њој напртити неможе; ја сам о томе дубоко уверен. То исто стоји и што се тиче трошкова за издржавање војске.

Док је Крајина Крајином, она доста штеди држави, те заслужује, да буде проста од тих трошкова, којим се ми отети неможемо.

Дакле господо! ако се је мислило подврћи Крајину истом кључу, и што се тиче свих терета као и нас, ја велим, да то неби право било; но толико могу рећи, да о том у целој нашој расправи трага није било, до редакције нагодбенога операта, која је то у 19. §. поставила.

Но колико ће се то моје образложење уважити или не, то незнам, но само се усуђујем опазити, да би бар ово питање финанцијално заслужило већу позорност вис. сабора: да се није требао мимоићи пропис пословника §. 29., који каже, да сваки законски предлог има проћи кроз одсеке, и ако то нећемо, што видимо, да није практично, да се има упутити на одбор ad hoc; да се је то овде учинило, одбор би имао времена, да бар то једно питање потанко у претрес узме, и може бити какав такав по нас бољи резултат пронађе; јер ако и јесмо са нашим суседима браћа, кесе нам нису сестре, како наша пословица вели. Кад се у избор узме, како смо ми у Пешти поступали у овом питању, неможе се рећи, да смо сасвим озбиљно радили.

Овде би требало, да смо мало више времена тој ствари поклонили. Наша већина кад је казала: ми дајемо аверсионалну своту од $1\frac{1}{2}$ мил., имала је већ у руку све податке угарскога министарства и своје собствене, које смо собом понели. Тада дакле рекосмо, да ми, узевши у обзир све те податке, и порезну снагу наше земље, више дати неможемо него $1\frac{1}{2}$ милијон, да је то резултат нашега претресивања, и да желимо на то позитиван одговор од угарскога одбора. Кад је угарска депутација на то одговорила, па нам ставила овај кључ од 93: 6, по којем би ми плаћати имали 3.914.000 фор., ми смо узели то одмах у претрес, сутрадан смо били готови, а прекосутра била је ради тога заједничка седница; дакле што је нечувено, за ових 48 сати скочили смо — ма да никаквих других дата недобисмо, са наших $1\frac{1}{2}$ милиона дејствително на $2\frac{1}{2}$ милиона, јер сада толико за њи преостаје, а номинално скочисмо на 3,914.000 фор., дакле за 2,414.000 фор., п р е к о нашег првог предлога! Може ли се ту рећи, да смо ствар добро претресли и озбиљно поступали, кад услед истих дата тако на брзу руку сасвим противни резултат прихватисмо?

Ја мислим, да би вредно било, бар овај, по наш цеп толико важан предмет, мало дубље и озбиљније претрести. Међутим уверен сам, да вис. сабор на то пристати неће; те ми је додати само још то, да мислим, да је и у том питању мањина начелом адресе верна остала, која је увек војевала за наш буџет, т. ј. за право, дозвољивати средства да се покрију потребе, за право, имати изворе тих средства у својој власти, дакле се мањина није изневерила назором, нити прекорачила мандат у адреси изражен.

Прелазим даље на питање о влади.

Што се владе тиче, кад говоримо о самоуправи, ту предпостављам самосвојност владе, т. ј. да она осим оних законитих фактора, који у њу утицати имаду, наиме сабора и круне, према свакому другому телу мора бити самостална и независна у оном делокругу, који је њој опредељен; дакле од сваког страног уплива или утицаја проста. Ту ћете, господо, одма начелну разлику наћи међу нами и вечином, да смо ми мислили, да има на челу наше аутономне владе стати министар непосредно од Његова Величанства именован, дочим већина допушта контрасигнатуру и предлог председника угарског министарства, дакле, да је глава наше владе од угарске владе зависна. Ово већ по мом назору вређа самосвојност наше владе, јер посредно утиче у управу наше земље онај фактор, којега се наш аутономни делокруг нетиче. Ми имамо нашу свезу у државној заједници и још ужу свезу са Угарском, којој смо ми доста дали и преко постулата те државне заједнице, дакле да бар оно, што је искључиво наше, остане у истини наше. Тако смо ми мислили, да би се имала самосвојност наше владе осигурати, а то, како је сада удешено, већ није могуће стога, што је овде глава наше земље тим „предлогом“ по вргнута тако рећи власти угарскога министарства. Но господо! ово ако би се и допустити могло, да глава наше земље и то с а м о ако би м и н и с т а р, а не „Бан“ био, — уз протуподпис угарскога министра буде именована, то би се само тако учинити могло, да се у пактуму осигура, да наша влада недели судбину угарске владе, да није њезина парламентарна другарица; јер онда престаје одговорност наше владе напрама сабору нашему, ако недели судбину с оним, с којим посла има, т. ј. с нашим сабором.

(Продужиће се.)

Угарска.

Сибињ. У Текановцу, једном селу у Ердељу, затворен је прошле недеље један богат и знатан Роман. Код њега у кући нашо је сибињски изтражни судац, кад му је кућу преметао, многа писма, која у свези стоје са Блажким пронунцијаментом, и у којима се многа лица компромитују. Услед тога су још многи уапшени.

Чешка.

„Вандерер“ је добио 12. октобра п. р. телеграм из Прага, у ком се ово казује: јуче је била народна скупштина на „Смиховској царској ливади“. Ограде око ливаде почупане су. Једно оделење хусара

нападнуто је од светине камењем. Неки су и рањени. Око шест сати дође још војске и удари друмом Смиховским, ди се свет нагомилао бијо, но ипак мало се света разиђе. Држање светине било је управо изазивајуће. Тек кад су куће позатваране, и кад су се пешачке колоне разредиле, могло се предграђе Смихов разчистити. Увече је било мирно. Јаке пешачке и жандарске патроле пролазише непрестано кроз варош. —

А „Кореспонденцији“ описује њен дописник, тај догађај, овако:

„11. окт. п. р. од четир сата после подне ишле су, све по 20. људи јаке патроле по вароши. Патроле су предводили официри с голим сабљама. У Смихову и Каролинову била је читав дан војска консигнирана. Ома изјутра рано врвила је светина силна у Смихов и са сваким часом долазила је тамо све више и више. На „царској ливади“, на коју су трупе највећма мотриле, било је понајвише само дечака, који су се, по свом начину, на широкој ливади проводили; но на Смиховској главној улици киптило је од народа, који је тамо амо тумарао. Око пет часова после подне, удари један шкадрон хусара, пљоштомице са сабљама народ бијући, и разтера сабијене гомиле. Том приликом су неки и рањени. Око шест часова дођу из Прага четир батаљона у Смихов и наместе се пред куће Смиховске у редове, а хусари поређају се пред гостијоницом код „Јелена“. Затим неколико јаки патрола пешачки и коњанички потераду народ у варош и обседну проласке у „царску ливаду“, ди се момчадија, покрај марве, која је мирно пасла, играла. Хусари ударе на дечаке, којих је до 300 било и потерају их у варош, а свет је мирно гледао те војничке операције. Немачка касина у Смихову, гостијоница код „Аустрије“, и варошка капија, све је то било војском обседнуто, те је тако од народа, који је у варош теран, једва по један човек мого кроз шпалире солдачке пролазити. У Смихову мир није никако поремећен бијо, ал ипак кажу, стајале су четир батерије у припреми“.

Чешке новине „Народне Новине и „Народни Покрок“ конфисциране су онда кад је изузетно стање проглашено. Тако је исто забрањено листу „Покрок“ који у Америци излази, да у Аустрију долази.

Министарство ради на предлогу за обсадно стање у Прагу. Упркос прогласа о изузетном стању било је ипак кравала у Прагу. Влада има доста кубуре са коловођама у Прагу, вели један бечки дописник у Лоју, ал и како неби, кад су то понајвише странци, Руси и Срби, чији рубљи и дукати највећу улогу играју.“

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ.

ФРАНЦУСКА. Политични програм Примов изваја се из писма које је он писао једном француском листу, у ком вели, да је садашњи политични идеал Шпаније: права уставна монархија, основана, на најширем либералном темељу. —

ПОРТУГАЛСКА. Журнали португалски туже се на министарство своје, да одобрава сједињење Иберије. По ћошковима Лисабонским прицивени су плакати, који ишту да се Шпанска с Португалском споји под владом краља португалског. —

Нови Сад, 5. октобра. У данашњем нашем листу има допис, да је резигновао г. Кирјаковић као поджупан сремски. Доцније јавих, да је на његово место наименован г. Парчетић, а на овога место за вел. бележника жупанијског г. др. Којић. По немачким новинама и у једном новосадском листу алапљиво расуше глас, да је Кирјаковић скинут са поджупанства. То није истина. Али је истина, да се озго својски настојало око тога, да се Кирјаковић придобије за противу-народну страну, а кад видеше, да то не иде, онда му хтедоше одузети поджупанство, али ради народа несмедоше, док сам он не даде оставку, што се једва дочека. Кирјаковић је истина добио допуштење како је заискао, да у тројединци може адвоцирати. Али он намерава који дан поћи у Сомбор и тамо адвоцирати, почем неналази, да покрај својих начела може даље у Вуковару остати и као адвокат. О целој овој ствари казаћемо у другом листу коју пространије, да Сремци изгубише честитог поборника народног, а ми га овамо добисмо.

— У прошлом листу јавили смо, да је овде била лађа са Карађорђевићем, и да је том приликом на истој лађи Земунац Стеван Андрејевић у Пешту одведен. Но исти Земунац није одведен у Пешту, него овамо у Нови Сад, и налази се у затвору у гостионици код „царице Јелисавете“. Њега чува само један пандур у ходнику. Исти заточеник прима посете, и то без званичног надзора, али само од оних, којима допусти комесар из вар. капетан. Досад га посећују професори: Грујић, Сандић, Милан Димитријевић и познати агент мађ. владе Мајерфи. — У свези са истим Андрејевићем позван је овдашњи професов Грујић пред власт. За сад не зна се зашто.

— Овдашњи неки иноверци опет оправише неку петицију на министарство, у којој доказују потребу, да комесар још остане у Новом Саду, и да се држи мађистратска рештаурација. Не знамо, јесу ли уједно и искавали, ко ће платити и стога комесара. Заиста види се да су пођали дух времена, и да им устав иде од срца. Они као веле, треба само пискарати министарству, па му се једном мора досадити, па кад је министар на сабору једном сам признао, да је погазио устав, за што га опет неби погазио. А изговор као оно код вука и јагњета даје се лако наћи, само кад је за то добра воља.

— Кад оно уредник овога листа у прошлу среду оде у Пешту, видесмо на више места неке страже. Али не би никакве буне, ван што га пријатељи његови у најсвечанијој тишини испратише и пријатељски се с њим опростише, желећи му сретан успех за народну ствар, за коју се враћа на пут, а непријатељима остављајући да стражаре над аветима својега болестног мозга.

— Закон о камати примљен је на пређашњем сабору угарском по предлогу одборском. Министар Хорват живим је бојама описао потребу укидања. Сада се на позајмљени новац може по вољи уговарати камата, само мора о томе писмена исправа бити, иначе важи закона 6 проц. камата. Кад се писмено уговори, онда иде и камата на камату којој истиче рок.

Из Меленаца имамо допис у ком нам се јавља, како је у недељу 22. септ. тамо основана читаоница. Ту се навађају многе сметње које су пречиле постанку тог института, а и напомиње се како се омладина својски око подивања читаонице трудила. При конституирању читаонице изабран је за председника Никола Бибић, за подпредседника Ђорђе Хаџић-Недељковић, а за тајника бележник Ст. Лончаревић. Чланова нема баш доста, јер од прости људи уписало се три, но ипак читаоница се нада да не ће морати клонути, кад се поред добре воље већ уписани чланова и председниково обећање који је ватрен Србин на ум узме. При свршетку обраћа дописник пажњу часника на то, да се постарају, да читаоница небуде туђинска касина, него у српском духу склопљена ради народног напредка установљена српска читаоница.

Са Тамиша. У Томашевцу, давала је омладина 15. септембра „беседу с игранком“ на којој су сви суделачи на беседи публику красно занимали и подпуно задовољили. У тој беседи суделовале су и две сестре Олга Станковићева и Катица Буковалина.

НОВИЈЕ.

× **Пешта,** 2. окт. Из узрока што се питање народности скорим разправљати намерава, држали су српски посланици данас конференцију у коју и посланик Вуковић чрез старешине Брановачког позван буде. Посланик Вуковић захвали писмено на почасти, но уједно изјави и то, да је дотични позив само из забуне (Teveskésbül) на њега упутио се, почем сваки, који његову парламетарну прошлост познаје, знати мора, да он питање народности, као за општу отачбину шкодљиво, с тим мање подпомагати може, што је уставна слобода сваког угарског грађанина собственост, више пак изискивати нико право имати неможе.

Даља је новост, да су чланови посланичког одбора, Хорват Л. и К. К., један сепаратан предлог одбору поднели, кои је главни садржај то: да је мађарски језик у свему меродаван, а остали језици могу се само као преводи овога употребљавати, гди и то није очито забрањено, као н. п. у обзиру адвоката, који само мађарски смеду писати и пледирати. Од немађарски прилога у парничним пословима имају се достоверни преводи набавити, и биће да на ту цел код судова толмачи намештени. Трошак превода сносе парничке странке.

Језик пословни код свијух од правительствена наименовања зависећих власти, а тако исто и код њиових и грунтовних судова искључиво је мађарски.

Муниципалне власти могу записнике у више језика водити — но мађарски је и ту облигатан, била већина ма које народности.

Још садржава предлог два три параграфа о школама, и обвезује министарство, да тамо, ди нема доста нижи школа за веће групе појединих народности, такове по могућству устроји. При вишим школама има се за развитак језика сваке народности катедра подигнути.

То је од прилике дух читавог предлога, којег посланици српски тим више за горку иронију сматрају, што гг. Хорват и К. правительственим круговима врло близо стоје, те се зато предпоставити даје да је то владин предлог.

= **Пешта** 3. окт. Данас је после саборске седнице скупио се шири одбор за „народности“, у ком је с председником 29 од четирдесет чланова било; Романи још нису стигли; ту је председник јавио, како је поднесен нов предлог о народностима, подписан од Карла Керкапоља и Лајоша Хорвата, чланова одбора, који је сад тек међу чланове подељен, и пита, не би ли се дан два времена дало, да чланови проуче исти операт. Милетић је предлагао, да се овај нов операт врати пододбору 11-рице, но би закључено, да се у ширем одбору и то предузме, пошто је пододбор свој предлог већ поднео, и би одређена субота пре подне за расправу ствари. За чудо је, да је на овом новом предлогу подписан Керкапољи, који је бележник пододбора био, и који је и на првом подписан. Давно се поговарало, како је већини сабора сад и оно много, што је пододбор за „народности“ предложио. Обште је мњеније међу посланицима, да је ово предлог министарства, но с којим министарство из два узрока не би могло на среду изићи, једно, да непадне незадовољство немађ. народа на њега, друго, што је члан министарства бар. Етвеш у својој брошири од г. 1865. предлагао, да муниципије сва дела на језику обављати могу, који већина представништва изабере; да у том језику и са министарством дописивати могу, и да им министарство на истом језику одговара, напоследку да на сабору сваки својим језиком говорити може; само није био за арондирање жупанија, ни за то, да језик не бира представништво, но да онај по себи буде, који је већине становништва. Куд сад одоше Мађари. Овај нов предлог не иде на то, да се „народностима“ уступке даду, но да им се узме и оно, што су услед Голуховскове наредбе, и иначе практично задобили. Осим сеоски општина свуда да буде мађарски језик званичан. Партаје, које без адвоката парницу воде, да о свом трошку имају свој језик на мађ. превести; адвокати да само мађарски радити могу, итд. итд. Сад смо радознали, како ће се левица владати.

Срби су јуче имали конференцију, да се договоре о поступку према овом новом предлогу, комисија петорице, која је од ширег одбора изаслана, да зак. предлог Етвешов о народној настави претресе, и у којој је већина некатолика, од Србаља г. М. Манојловића, закључила је, да све поглаваре црквене, митрополите, арцибискупе и суперинтенденте позове, да означе стручне људе, који би одбору саветом на руци били; рок је томе дат од 10. дана, који скоро истиче. Ми мислимо, да за Њ. Светост патријарха има само један одговор, а тај је, да је автономија наша у црквено-школским стварима повластицама, законом од год. 1848 и 1868. ујамчена, да уг. сабор неможе дакле нашу народну наставу у свој делокруг повући, да се тим наша автономија крњи, да патријарх ни непосредно, ни посредно — означењем стручника неможе одобрити овај чин законодавства, но да конгрес о томе решавати има. О самом зак. предлогу обширније други пут. —

Чујемо, да је комесар Аст последње записнике о Београдској ствари овамо послао, и тако ће се скоро судбина г. Влад. Јовановића, и Каравелова решити; међутим се јамство не прима, ма да ји се петорица јавила; г. Влад. Јовановић предао је краљ. табли рекурз на франц. језику, који је код кр. табле велику сензацију и по саставу и по ствари учинио; чуде се, како је могао и бити затворен. Кр. табла иште акта од првог суда, која ће јој се поднети, чим сутра из Земуна приспе извраж. судац Сарваши, јер је један део акта са собом понео.

— Кнез Карло дао је сковати новац, на ком је надпис: „Карло, кнез свију Романа.“

— Шпанско министарство правде издало је декрет, по ком се у читавој Шпанији укида ред језуита, и заповеда се, да се за три дана њиове колегије распусте. Покретно и непокретно имање језуитско припада народу.

— Из Илока јављају: На брду Пиштинци многобројан табор народњака. Погодба једногласно одсуђена. Клицало се без краја: живио Штосмајер, Суботић, Милетић, чешка опозиција!

Срп. нар. позориште.

Ред представа.

У недељу: **„Старибака и његов син хусар.“** Поворишна игра у 3 радње од Ј. Сигетије. С мађарског превео Ј. Ђорђевић и Лаза Илић.

У уторак 8. октобра: **„Обриштар од осамнаест година.“** Шаљива игра у 1. радњи; И **„Парница.“** Шаљива игра у 1. радњи од Бенедикса.

У четвртак 10. октобра: **„Тамница.“** Шаљива игра у 4. радње од Бенедикса.

ПРИПОСЛАНО.

Четир феле сеферин дуката може се по најјефтинију цену добити у меничној трговини код Александра Вишње у дунавском сокаку бр. 18—19 у Новом Саду.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Нови Сад 4. окт. Рана се ове недеље јако довозила и добро куповала. Цена је житу 82—83 фун. 3 ф. 25—30 н. цол цента, жито 84—85 фун. 3 ф. 65—70 н. цол. цента, јечму 65—66 фун. 1 ф. 80—85 н. по 72 фун. беч. м. зоби 44—45 фун. 1 ф. 37—40 н. по 50 фун. беч. м. кукурузу (клипови) 70—75 н. мерни цак, вино непрестано скаче у цени стога што није берба најбоља. Засад купују вино само овдашњи купци и из околине, а горња места још никако ненаручују ништа. Од новог вина мало се узтежу, ал ипак плаћа се 4 ф. 50 н. аков.

Акције бачке банке почеле су ове недеље са 12 ф. ажијо у новцу а свршавају са 15 ф. у новцу а 17 ф. у роби.

За тај папир јако се почело разпитивати из узрока, што се од 1. нов. отвара радња, банке, а и промет није незнатан.

Тријест 29. септ. За жито слабо се пита. Кукуруз добро пролази и траже се велики квантуми. Јечам за пиваре добро иде а за рану слабо. Зоб се тражи за дец. Тражи се здрави и бели пасуљ, ал га нема. Продато је жита 5000 бан. уг. 117—118 фун. 7 ф. 25 н. жита 2000 бан. уг. 116—118 фун. 6 ф. 70 н. до 7 ф. 25 н. жита 4000 бан. уг. 114—116 фун. за окт. и нов. 6 ф. 60—65 н. кукуруза 15000 бан. уг. 110—119 фун. 4 ф. 30—65 н. кукуруза 7000 бан. уг. 111—116 за март 4 ф. 35 н. кукуруз 4000 бан. 4 ф. 60 н. кукуруза 5000 бан. уг. 4 ф. 60—65 н. зоби 4000 уг. 63—64 фун. 2 ф. 80—85 н. зоби 600 штир. 70 фун. 3 ф. зоби 14000 албан. 54 фун. 1 ф. 80 н. 2500 мац. 64 фун. 2 ф. 80 н. јечма 3000 бан. и мац. 94—100 фун. 4 ф. 45 н. јечма 4000 бан. и мац. 90—91 фун. 4 ф. 45—50 н. 3000 далмат. 90—91 фун. 4 ф. 15000 мац. 91 фун. 4 ф. 35 н. Код сваког назначеног квантума разуме се да толико стари важи, а 73 „стара“ то је 100 пожунски мерова.

Пешта 2. окт. Жито је данас прилично пролазило, воденице су мало више куповале, с тога се и цена одржака. Продало се око 25,000 мер. Жито са Тисе $87\frac{1}{4}$ фун. 4 ф. 80 н.; $86\frac{3}{4}$ фун. 4 ф. 65 н.; $87\frac{1}{2}$ фун. 4 ф. 80 н.; 86 фун. 4 ф. 5 н.; пешт. жито $85\frac{1}{2}$ фун. 4 ф. 50 н.; банатско жито $86\frac{3}{4}$ фун. 4 ф. 75 н.; $86\frac{1}{2}$ фун. 4 ф. 55 н.; чисто жито није се продало; јечам се добро тражио, цена непромењена; продало се: 1350 мер. 72 фун. 2 ф. 40 н.; 72 фун. 2 ф. 50 н. до 2 ф. 45 н. до 2 ф. 35 н.; кукуруз се јако тражио, цена се држи; са Тисе 2 ф. 55 н. банат. 2 ф. 55 н. зоб се држи ма да је слабо има; 50 фун. 1 ф. 70 н. 44—50 фун. 1 ф. 68 н. пасуљ се тражио: 4 ф. 50—55 н.; проја: 2 ф. 40—60 н.; репица: 5 ф. 25 н.

Курс бечке берзе.

Акције народне банке	757
5% металик	62.—
Зајам народни	62.18
Дукати	5 52
Аустриско сребро	113 52

ОГЛАСИ.

Стечај.

Од стране подписаног средоточног жуп. которског суда Осечког овиме се за попуњење изпражњеног бележничког места у Чепину, на које место Стари и Нови Чепин, Јовановац, Владиславци, Допсин, Харастин и Копривна спадају и са којом је службом годишња плаћа од 400 ф. а. вр. безплатни стан или станарина скопчана, разписује натечај, да сви они који ову службу постићи желе своје власторучно писане молбе са доказима врху њихових способности и досадашњег службовања провиђене до дана избора који је на дне 18. Новембера 1868 у 10 сати пре подне на лицу места у Чепину одређен, котарском овому суду поднесу.

Средоточни жуп. котарски суд у Осеку дне 8 октобра 1868.

200—1—3 Ђурђевић.

Стечај.

У горњем Товарнику у Срему, српска православна општина треба једног учитеља.

Плата је годишња углављена са 210 ф. авр. безплатан стан, дрва 6 фати.

Осим тога да ће општина још од своје стране годишње 100 ф. авр. дакле свега годишње 310 ф. стан и дрва као горе.

Они који су приправничке науке свршили и доброга су владања, нека се обрате на подписаногa с потребним исправама, најдуже од првог огласа овог за 13 дана.

У горњем Товарнику па Мијољ-дан 1868.

Урош Зорич парох.

199-1-3 Местни школа управитељ.

Оглас.

Имам част поштованој публици из Новог Сада и околине овим јавити, да 11. овог месеца отварам на овдашњој пијаци „код пророка“ трговину са чојом платном и другим еспапом.

Особита ће ми брига бити, да своје поштоване муштерије навек са највећом пажњом и најбољим реалитетом послужујем. Умољавајући за цењено поверење и за многобројан пазар остајем најбоље препоручујући се.

197—3—3 Антон Хелфер.

Објава.

Потписани узима част, свим срп. народним учитељима до знања ставити, да се код њега стовариште правих српских писанака налази. На првом су листу најзаслужнији српски мужеви. Цене су врло удешене.

193—3—3 У Панчеву. Лудвиг Раужан.

Оглас.

У мешовитој трговини Тиме А. Ђорђевића нуждан је један млађи помоћник и један шегрт.

Ко жели тога се посла примити, нека се што пре пријави код подписаног, де ће и све услове за примање дознати.

У Тителу 3. окт. 1868.

194—3—3 Тима Ђорђевић.

Оглас.

У мојој мануфактурној трговини, требам једног практиканка. Родитељи који желе своју децу на трговину дати нека се на подписанога у Новом Саду обрате. А. Ј. Гавриловић.

179—4—6 код лепе пастирке.

БРАЋА ЈОВАНОВИЋИ

потребују у својој трговини у Белој Цркви једног помоћника. Ко жели имати то место, нека се пријави у истој трговини. 190—2—3

Оглас.

Под бр. 114. кућа у Жабљу, прва до „плаца“ у којој је сад апотека, од тврдог материјала, са стајама, баштом и подрумом, продаје се из слободне руке. Цену и угодна условија, купац може код г. Милоша Радованова у Жабљу сазнати.

201—1—3

Објава.

Шулова пивара даје се од 1. нов. п. р. ове године под закуп. Ближи услови могу се дознати у посластичарници Шуловој на пијаци. 199-2-3

Издавалац и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Платонова штампарија у Новом Саду. 1868.